

Wat de lockdown voor kerken betekent

Beeld RD, Henk Visscher

Geerten Moerkerken

Minister Grapperhaus doet een dringend beroep op kerken om tijdens de lockdown geen gebruik te maken van hun wettelijke vrijheid om samen te komen. Diverse kerken adviseren inmiddels de erediensten vrijwel uitsluitend online te houden. Vijf vragen en antwoorden over de gevolgen van de lockdown voor kerken.

Wat verandert er voor kerken door de lockdown?

Strikt wettelijk gezien: weinig. Bijeenkomsten in kerken zijn vanwege godsdienstvrijheid ook nu uitgezonderd van het verbod op groepsvorming. Daar vallen erediensten onder, maar ook andere bijeenkomsten waarin „de godsdienst wordt beleden”, zoals catechisatielessen.

Buiten die besloten bijeenkomsten gelden alle maatregelen van de lockdown. Zo mag een ‘groep’ op het kerkplein niet groter zijn dan twee personen en moet de kringloopwinkel in het kerkgebouw de deuren sluiten.

Dat betekent natuurlijk niet dat verder voor kerken alles hetzelfde is gebleven. Sinds de maandag aangekondigde lockdown bevinden zij zich weer in een andere maatschappelijke context dan daarvoor, met bovendien alarmerende besmettingscijfers. Kerken realiseren zich dat ook; de lockdown leidt deze week in alle grote kerkverbanden tot nieuw overleg. Een aantal kerken kwam dinsdag al met aangescherpte maatregelen.

Wat is de boodschap van het kabinet aan kerken?

Grapperhaus verstuurde dinsdag een brief aan kerkelijke koepelorganisaties. Daarin erkent de minister van Eredienst de godsdienstvrijheid van religieuze gemeenschappen. Hij doet echter een „zeer dringend beroep” op hen om zolang de huidige maatregelen gelden „alle vieringen digitaal te houden en fysieke bijeenkomsten tot een absoluut minimum te beperken.” De minister vraagt organisaties en kerken om richting hun achterban deze oproep te doen.

Hoe reageren kerken hierop?

Het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) riep kerken dinsdag ertoe op om „zo veel mogelijk” gebruik te maken van het uitsluitend digitaal uitzenden van de diensten. Volgens de koepelorganisatie ontslaat de vrijheid van kerken hen niet van „het nemen van hun eigen verantwoordelijkheid in het licht van de coronacrisis en zich waar mogelijk solidair te verklaren met de gehele samenleving die zucht onder de beperkingen van dit moment.” De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) kwamen dinsdag met een vergelijkbaar advies. Andere reformatorische kerkgenootschappen beraden zich nog, lieten zij woensdag desgevraagd weten. Zij zullen in de loop van deze week een nieuw advies aan hun gemeenten sturen.

Er zou toch een routekaart komen?

Het CIO werkt, in overleg met de minister, inderdaad aan een routekaart waarin zichtbaar wordt welke maatregelen een kerk moet nemen, afhankelijk van het besmettingsniveau. De conceptversie van deze kaart, die in november al in verschillende kerken gebruikt werd, gaat bij het risiconiveau van ”lockdown” uit van „geen kerkgangers” in erediensten. Het CIO deed dinsdag een dringend verzoek de concept-routekaart nog niet te hanteren. Het platform kondigde aan in het nieuwe jaar het gesprek over de kaart voort te zetten en „zo snel mogelijk met nieuwe mededelingen daaromtrent” te komen. Tot die tijd blijven de adviezen het uitgangspunt.

En de kerstdagen?

Hoewel minister Grapperhaus in zijn brief oproept om „alle vieringen rond de Kerst” digitaal te houden, biedt het CIO wat meer ruimte. Het overlegorgaan schrijft: „Als er redenen zijn om fysieke kerkdiensten te houden, met name tijdens de komende feestdagen, dan met maximaal dertig kerkgangers.” Ook de PKN en de CGK noemen deze mogelijkheid. Met maximaal dertig bezoekers betekent dit wel dat duizenden christenen dit jaar Kerst niet in de kerk kunnen vieren.

Ook CIO roept op diensten zo veel mogelijk digitaal te houden